

ไฟกิเลส

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙
ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ดุ้นไฟ”

รบกวนหลวงพ่อดตอบปัญหาคนโง่หน่อย ดุ้นไฟหมายถึงจิตหรืออัตตานุปฏิฐิติ ส่วนตัวคิดว่า เป็นอัตตานุปฏิฐิติ หลวงพ่อช่วยอธิบายหน่อยว่าดุ้นไฟคืออะไร ขอขอบคุณค่ะ

ตอบ : คำว่า “ดุ้นไฟ” ดุ้นไฟ ใ้ฉันเป็นบาลี เป็นบาลีเพราะว่ามันอยู่ในบาลีใช่ไหม อยู่ในธรรมบท แล้วเวลาในประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาจะพูดเรื่องนี้บ่อยว่า ในสังคมของมนุษย์ทุกคนก็บ่นว่าร้อนๆ แล้วก็ถือดุ้นไฟดุ้นหนึ่ง แล้วก็ใช้ชีวิตไปวันหนึ่งๆ ถือดุ้นไฟไปด้วยใจ ทำสิ่งใดก็ถือดุ้นไฟไปด้วย แล้วก็บ่นว่าร้อนๆ แล้วคราวหนึ่งมีมหาบุรุษผู้หนึ่งเป็นผู้ที่ฉลาด ได้ทิ้งดุ้นไฟนั้นแล้ว พอได้ทิ้งดุ้นไฟนั้นแล้ว แล้วถึงตะโกนสั่งสอนพวกเราให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น ให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น

ใ้พวกเรา เราก็อยากจะรู้จักว่าดุ้นไฟมันคืออะไร ดุ้นไฟมันก็คือกิเลสต้นหาความทะยานอยากนั้นนะ แต่คนเรามีกิเลสต้นหาความทะยานอยากในใจของตน แต่เราก็ไม่รู้ว่ากิเลสต้นหาความทะยานอยากเป็นอย่างไร ที่นี้เป็นธรรมาธิษฐานไง ธรรมาธิษฐาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเปรียบของท่าน มันมาจากบาลี เราอ่านเจอในบาลีไง แล้วที่นี้มันฝังใจ เวลาเทศน์ คำนี้จะหลุดออกมาบ่อยๆ เสร็จแล้วเขาก็กลับมา

เวลาบอกว่ากิเลส กิเลสมันเป็นนามธรรม สรรพสิ่งนี้เป็นนามธรรมทั้งนั้นนะ แล้วเราจะจับต้องอย่างไร ถ้าเปรียบว่าดุ้นไฟๆ ดุ้นไฟมันคืออะไร เขาบอกว่าดุ้นไฟ ความเห็นของเขา ดุ้นไฟก็คือจิต คืออัตตานุปฏิฐิติ

ดุ้นไฟก็คือภพ ถ้าดุ้นไฟก็คือจิต แต่ไฟคือกิเลสต้นหาความทะยานอยากไง ดุ้นไฟ ถ้าดุ้นไฟแล้ว ถ้าจิต เราทิ้งจิตอย่างไร

เวลาจะทิ้งจิตๆ ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ทิ้งแล้ว ทิ้งกิเลสต้นหาความทะยานอยากแล้วไง แล้วก็คอยบอกคอยเตือนพวกเราอยู่นี้ไง ให้ทิ้งๆ ให้ทิ้งความเร่าร้อนในใจ ให้ทิ้งความทุกข์ความอยากในใจ ให้ทิ้งๆ แล้วให้ทิ้งอย่างไรละ

ถ้าให้ทิ้งอย่างไร้ปั้ง เวลาอ่านพระไตรปิฎก เราก็ค้นคว้าในพระไตรปิฎกเหมือนกัน ใน สุตตันตปิฎก ในสุตตันตปิฎกเวลาท่านสอนนะ เวลาท่านสอน ในวินัยปิฎก ในวินัยปิฎกท่านก็ จะพูดถึงวินัย ถ้าวินัย ต้นเหตุ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบัญญัติธรรมวินัย จะมี พวกพระทำผิดก่อน มีผู้เป็นต้นเหตุ ผู้ที่เป็นต้นเหตุจะไม่เป็นอาบัติ แต่เพราะเป็นเหตุให้องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติ บัญญัติธรรมวินัยนั้นขึ้นมา ถ้าใครทำต่อไปจะเป็นอาบัติ

เวลาสุตตันตปิฎก ท่านก็อธิบายถึงการประพฤติปฏิบัติ อธิบายสิ่งต่างๆ เขาบอกเป็น นิทาน เป็นชาดก ถ้าเป็นชาดกก็เป็นความเป็นอยู่ของสังคมของมนุษย์ไง ฉะนั้น ความเป็นอยู่ ของสังคมมนุษย์ เวลาท่านสอน เวลาท่านสอนนะ เวลาคนที่เข้ามาใหม่ท่านก็สอนอนุพุทธิกถา สอนเรื่องของการทำทานก่อน ให้รู้จักการเสียสละ ให้รู้จักการทำทาน คือให้จิตใจมันควรแก่การงาน จิตใจควรแก่การพูดการเจรจากันได้

คนเรามีแต่ความโกรธ ความโลภโมโทสันมา แล้วเราก็บอกว่านี่อริยสังข์...มันไม่รู้จักร ุรอก มันกำลังโกรธเป็นไฟเลยนะ แล้วบอกนี่อริยสังข์

ไม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอนุพุทธิกถาก่อน ใครจะทุกข์จะยากมา เวลา สอนฆราวาสสอนอนุพุทธิกถาทั้งนั้นนะ ให้รู้จักเสียสละทาน พอเสียสละทานแล้ว ได้บุญกุศล แล้วจะไปเกิดเป็นเทวดา ถ้าไปเกิดเป็นเทวดา นี้ได้บุญกุศล ให้ถือเนกขัมมะ พอจิตใจเขาควรไป เกิดเป็นเทวดา

ถ้าพูดอย่างนี้แล้วมันคล้ายๆ หลวงตาเลย หลวงตาท่านบวชที่แรก บวชแค่พรรษาสอง พรรษาก็จะสึก ก็ไปศึกษาพระไตรปิฎก ศึกษาไป โอ้ย! มีเทวดา โอ้ย! อยากจะไปเกิดเป็นเทวดา อยากทำบุญแล้วอยากเป็นเทวดา พอศึกษาไป โอ้ย! อยากเป็นพรหม พรหมดีกว่าเทวดา ศึกษา ไปๆ นิพพานด้วยหรือ อย่างนี้จะเอานิพพานให้ได้ ชาตินี้เอานิพพานให้ได้ ไม่สึกเลย ตั้งใจออก ประพฤติปฏิบัติเลย แล้วออกไปก็ไปหาหลวงปู่มัน

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของคนมันมีหลากหลาย อารมณ์ความรู้สึก เห็นไหม เปลือกหอย เปลือกหอยมันชนิดใด เปลือกมันแข็งมากแค่ไหนมันจะหุ้มตัวหอยไว้ในนั้นนะ จิตใจของคน กิเลสต้นหาความทะยานอยากมันหุ้มห่ออยู่ ถ้ากิเลสต้นหา มันหุ้มห่ออยู่นี้ คนหยาบซ้ามันคิด แต่เอารัดเอาเปรียบเขาทั้งนั้นนะ ไม่เคยคิดเสียสละ ไม่เคยคิดให้ใครเลย นี่เวลาคนมันหยาบซ้า

เวลาคนที่มันเป็นบุญกุศลนะ เขาจะเป็นคนทุกข์คนจน คนยากแค้นแสนเข็ญ เขามีน้ำใจ นะ ดูสิ เวลาคนทุกข์คนจนเขาเที่ยวปลุกต้นไม้ เขาเที่ยวดูแลรักษาป่า เขาร่ำรวยที่ไหน เขาเป็น เศรษฐีที่ไหน เขาไม่ใช่เศรษฐีเลย เขาเป็นคนป่าคนดอย แต่เขารักษาป่า เขาดูแลป่าเขา ดูแลต้นไม้ น้ำลำธารให้กับประชาชนให้คนใช้สอย นี่เวลาจิตใจของเขาดี เขาทำดีได้ ไม่ต้องเศรษฐีมหา เศรษฐีหรืออก มันอยู่ที่ความรู้สึกนึกคิด ถ้าความรู้สึกนึกคิดของคนมันดีขึ้นมา เห็นไหม

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมบอกว่า ให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น ให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น เวลาไปอ่านพระไตรปิฎก อ่านบาลีเป็นอย่างนี้ เราก็จะคิดว่าทิ้งดุ้นไฟ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การจะทิ้งดุ้นไฟ ท่านปูพื้นฐานมาแล้ว กว่าเอ็งจะทิ้งได้ เอ็งต้องรู้จักตัวตนของเอ็งก่อน รู้จักตัวตนของเอ็ง คุณสิ เวลาเราเกิดมา พ่อแม่ไม่รัก สังคมไม่ดี ไม่มีใครดีสักคน ไม่มีใครดีเลย กูดีคนเดียว...นี่ไม่รู้จักตัวตนเลย โทษเขาไปทั่ว

แต่เวลาจะเอาจริงเอางังขึ้นมา สังคมนะ มันก็เป็นสังคม สังคมก็เกิดจากพวกเรานี้แหละ เกิดจากคน คนดีคนไม่ดีไปร่วมกัน มันก็เป็นสังคมขึ้นมา เห็นไหม พ่อแม่ พ่อแม่ก็ดูแลเรามา พ่อแม่ไม่รัก ไม่รักจะเลี้ยงมาจนโตมาจนป่านนี้หรือ นี่ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมามันไม่โทษใครแล้ว ย้อนกลับมา มันจะเข้ามาหาตัวมันได้แล้ว ถ้าเข้ามาหาตัวมันได้แล้ว แล้วถ้าเราจะทำดีทำชั่วละ ถ้าเราจะทำดีทำชั่ว เราก็สมควรแล้ว

นี่เขาบอกว่า ดุ้นไฟมันคืออะไร ดุ้นไฟมันหมายถึงอะไร

ดุ้นไฟมันก็หมายถึงกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ดุ้นไฟ ตัวไฟ ไฟกิเลสก็ต้นหาความทะยานอยาก ใสไฟมันเกิดบนอะไรละ

อ้าว! ไฟมันก็เกิดบนจิต ไฟมันก็เกิดบนภพ ถ้าบนภพ ดุ้นไฟมันก็แบบว่า ถ้าถึงที่สุดแล้ว จิตเต็มแท่นนี้ฝั่งใส จิตเต็มแท่นหมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเต็มแท่นนี้ฝั่งใส จิตเต็มแท่นนี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส นี่มันต้องทิ้ง ทิ้งทั้งหมดเลย

เวลาเราเกิดมาเราก็มีของเราอยู่แล้ว เราเกิดมาโดยธรรมชาติ คนเกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ ก็คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่คือไฟ นี่คือไฟ เราก็สื่อสารกันด้วยไฟ แต่เวลาคนตายไปแล้ว เวลาคนเกิดมีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ แล้วเวลาจิต เวลาคนตายจิตออกจากร่างไป ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ คือคน แล้วจิตนี้ไปเกิดเป็นอินทร์ เป็นพรหมละ จิตนี้ไปเกิดนรกอเวจีละ เขาไปเกิดสถานะไหน เขาไปเกิดในภพชาติใด เขาก็มีสถานะอย่างนั้น

อาหาร ๔ กวฬิงการอาหาร วิญญาณาหาร ผัสสาหาร มโนสัญเจตนาหาร กำเนิด ๔ อาหาร ๔ การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ คนเราเกิดเป็นสิ่งมีชีวิตต้องมีอาหารดำรงชีพในภพในชาติใด มันมีของมันพร้อม ถ้ามีของมันพร้อม นี่พูดถึงผลของวัฏฏะนะ แล้วถ้ามีกิเลสต้นหาความทะยานอยากเข้ามาหยุดอีกล่ะ แล้วเวลากิเลสต้นหาความทะยานอยากเข้ามาหยุดแล้วเห็นไหม

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนค้นคว้ามาจบแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้าถึงได้แนะนำสั่งสอนไว้ แล้วเรามา เรามาศึกษา ศึกษาที่เราไปศึกษาตัดตอนจำเพาะ แล้วเราจะทำอย่างไร

ถ้าศึกษาตัดตอนจำเพาะ การตัดตอนคือว่าเรารู้จำเพาะตอนนั้นช่วงนั้น ศึกษาช่วงนั้น แล้วพอเราจะประพฤติปฏิบัติละ เราจะเอาจริงเอาจัง ถ้ามันช่วงนั้นตอนนั้นมันก็มาสะกิดใจ เวลาฟังธรรมๆ มันสะเทือนใจ สะเทือนใจทำให้คนมีศรัทธา ทำให้คนมีความเชื่อ ทำให้คนอยากจะทำประพฤติปฏิบัติ แล้วคนจะประพฤติปฏิบัติจะเริ่มต้นตรงไหน แล้วเริ่มต้นตรงไหนละ

ทีนี้เวลาครูบาอาจารย์ของเราเริ่มต้นตรงไหน ก็ต้องไปหาพระ ถ้าปฏิบัติต้องไปหาพระ ปา พระปฏิบัติคงจะเก่ง พระปฏิบัติที่บอกว่าไม่ต้องทำอะไรเลย มีหลายองค์นะ “ไม่ต้องทำอะไรเลย นิพพานมันมีอยู่แล้ว ไม่ต้องทำอะไรเลย” นี่ไง ไปศึกษา พอไปศึกษา “ไม่ต้องพุทโธ พุทโธ มันลำบาก อยู่เฉยๆ เดี่ยวเดินสะดุดนิพพานเอง นิพพานมันอยู่ในใจ พอเข้าถึงใจก็เจอนิพพาน”

บ๊ายบอคอตแตก นี่เวลาสังคมเป็นอย่างนั้นนะ เพราะอะไร เพราะว่าอุคคิภาวะของคนมันไม่ถึงอย่างนั้นใช่ไหม แล้วก็เอาเรื่องโลกๆ ไร เดี่ยวนี่โลกเจริญๆ ไร พอโลกเจริญก็เอาการศึกษาเป็นตัวตั้ง การศึกษา คนเราจะพันทุกซ์ด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอดุสสาหะ มันก็มี การศึกษาด้วย

ทีนี้พอศึกษาแล้ว ศึกษาเพื่อมาประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้ว ท่านยกย่อง ท่านสรรเสริญ ท่านเชิดชูนะ ท่านไม่ได้ลบหลู่ แต่ถ้าเราศึกษาแล้วเราจะเอาความรู้ๆ ศึกษานั้นมันเป็นดาบสองคมเลย การศึกษานั้นเชือดคอเลย “รู้แล้ว เข้าใจแล้ว ทะลุปรุโปร่งหมดแล้ว” แล้วยังกิเลสท่วมหัวอยู่อย่างนั้นนะ

ศึกษาแล้วให้วาง วางแล้วให้ประพฤติปฏิบัติให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา พอเข้าไปรู้ความจริงเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปนะ โอ้โฮ! โอ้โฮ! เลยนะ

นี่พูดถึงว่า ดุ่นไฟมันคืออะไร

ดุ่นไฟมันก็คือกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เพราะมันทำให้เราร้อนทั้งนั้นนะ เพราะไฟ กิเลส กิเลสมันเป็นไฟ โทสัคคินา โมหัคคินา มันเป็นโทสัคคิ โมหัคคิ มันเป็นไฟ ไฟมันแผดเผาทั้งนั้นนะ มันแผดเผาทุกๆ คน ถ้ามันแผดเผาทุกๆ คน เห็นไหม สิ่งแผดเผาทุกๆ คน

เขาบอกว่า คนมีกิเลสภาวณาไม่ได้ มีความอยากภาวณาไม่ได้ ต้องไม่มีความอยาก

ทีนี้ถ้าความอยากเป็นมรรคละ นี่ไฟ เห็นไหม ไฟที่ใช้ผลประโยชน์เป็นมรรค ไฟที่เป็นโทษ ไฟเผาป่าตายเป็นร้อยเป็นพันนะ เวลาไฟป่ามันเผา อย่างนั้นนะเป็นโทษ มันเผาแล้ว

ควบคุมไม่ได้ เออ! ไฟในเตาสิมันเป็นคน ไม่ใครเวฟ เปิดมากินได้เลย ไฟเป็นคนมันก็มี ถ้าไม่มีไฟ เราจะเอาอะไรมาปรุงอาหาร พลังงานเอามาจากไหน

ถ้าไฟเป็นคุณๆ ที่หลงตาท่านบอกมันเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคคือเป็นเหตุเป็นผลที่มันต้องทำ ไม่ทำอะไรเลยแล้วมันจะเป็นขึ้นมาได้อย่างไร

“ของมันมีอยู่แล้วดั้งเดิม เดินเข้าไปชนมันเลย”

ไอ้โฮ! นี่พูดถึงว่าคนเรามันจะเชื่ออย่างนี้ได้เพราะว่ามันมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนสังคมเขามีความเชื่อถือ พอมีความเชื่อถือขึ้นมา พวกนี้ ที่ไหนมีของจริง ที่นั่นก็มีของเทียม

ของเทียมขึ้นมา ของเทียมเลียนแบบทำได้สวยกว่าอีก แต่คุณภาพไม่มี แต่ของแท้ ของแท้ ดูสิ รูปไม่สวย แต่คงทนถาวร เพราะมันเป็นความจริง แต่ถ้าเป็นของเทียมเลียนแบบสวยกว่าด้วย ไอ้โฮ! แจ่มเลย ขึ้นแว่วับเลยนะ แต่ไปใช้เถอะ ใช้ไม่ได้ผลหรอก เพราะมันไปเลียนแบบเขา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา ดุ่นไฟมันคืออะไร อ้าว! ดุ่นไฟมันก็คือกิเลสใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ทิ้งไป แล้วทิ้ง นี่เขาบอกว่า มันเป็นจิตหรือเป็นอัตตานุทิฎฐิ

เวลาอัตตานุทิฎฐินะ มันเป็นเรื่องที่บอกว่า อย่าเขียนมาถามอีกนะ ให้ถือว่า “เธอจงมองโลกนี้เป็นสักแต่ว่า เธอจงมองโลกนี้เป็นสักแต่ว่า แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฎฐิ”

ไอ้พวกเราว่า “โลกนี้เป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ โลกนี้เป็นสักแต่ว่า”

สักแต่ว่าแล้วมึงยืนขวางอยู่นั่นนะ สักแต่ว่าก็มึงคิดอยู่นั่นนะ ทิฎฐิแข็งอยู่นั่นนะ

“โลกนี้เป็นสักแต่ว่า ว่างหมดเลย โลกนี้เป็นสักแต่ว่า”

แข็งคลายทุกข์ได้หรือเปล่า แข็งคลายทุกข์แข็งได้หรือเปล่า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนั้น “โมฆราช ให้เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฎฐิ” คนที่จะมองโลกว้างได้ เหมือนกลิ้ง กิ้งก่องนะ ดูสิ กิ้งก่องดูดวงดูดาวเขาตั้งไว้ ถ้าไม่มีคนไปดูมัน มันก็ส่องอยู่อย่างนั้นนะ แล้วมันได้ประโยชน์อะไร ไอ้มันก็กว้างอยู่อย่างนั้นนะ โลกนี้สักแต่ว่า มันก็สักแต่ว่าอยู่อย่างนั้นนะ แล้วใครได้ประโยชน์ล่ะ ก็มันก็เป็นของมันอยู่แล้ว มันไม่มีชีวิต

ไอ้คนที่มันทุกข์มันยากคือจิตเว้า! คือความรู้สึก มันต้องกลับมาถอนที่นี้ แล้วถ้าเราไม่มองเป็นสักแต่ว่า ก็ของเราหมดอีกนะ “ของกูๆๆ”

สักแต่ว่าก็ไม่ใช่ของกู ไม่ใช่ของกูก็มีกูอยู่วันยังค่ำนะ จะเป็นของกูหรือไม่เป็นของกู ก็คือกูนั่นแหละ แล้วกูคืออะไรละ อัดตานุกิจิก็กลับมาถอนที่นี้ไง นี่ไง กลับมาถอนที่นี้

อย่าเขียนมาถามอีกนะ พอทันที หัดใช้ปัญญาบ้าง

มันเป็นธรรมมาธิษฐาน มันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ไม่ได้เก่งมาจากไหนหรอก เราก็อ่านมาเหมือนกัน พระไตรปิฎกค้นคว้ามาเหมือนกัน ยิ่งค้นคว้าขึ้นมาแล้ว อะไรที่มันกินใจ เหมือนกับฟังเทศน์ หลวงตาบอกว่าท่านอยู่กับหลวงปู่มัน หลวงปู่มันจะพูดเป็นที่เล่นที่จริง แต่เราไม่มีเล่น เรามีจริงตลอด

หลวงปู่มันท่านพูดที่เล่นที่จริง ที่เล่นที่จริงท่านพูดด้วยธรรม ด้วยคุณธรรมในหัวใจของท่าน แต่ลูกศิษย์ หลวงตาท่านบอกว่าท่านไม่เคยมีเล่นเลย ท่านจริงหมด อัดเทปไว้หมดเลย

แล้วนี่ก็เหมือนกัน เราไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปศึกษาพระไตรปิฎก ศึกษาแล้วได้อะไรที่มันกินใจใจ ไอ้ที่เราพูดๆ นี่ไม่ใช่เราอวดอุตตริคิดขึ้นมาเองทั้งนั้นนะ ค้นมาจากพระไตรปิฎก เพราะพระไตรปิฎกค้นมา ๒ รอบ ๓ รอบ เปิดอ่านมา ๒ รอบ ๓ รอบ แล้วพอเปิดอ่านไป อะไรที่มันกินใจใจ

“จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส” เราไปเจอในพระไตรปิฎก มันไม่น่ามีอะไรจะเถียงกันเลยนะ ตอนนั้นเขาเถียงกันอยู่ในสังคมนะว่าจิตผ่องใสคือนิพพาน อีกคนหนึ่งบอกว่านิพพานมาเกิดได้อย่างไร

ในพระไตรปิฎกเขียนไว้อย่างนั้น แต่คนไปศึกษาแล้ว ไปศึกษามาแล้วก็มาเถียงกัน มาเอาทิจินี้ นี่ไง ไปศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้าแล้วก็มาเถียงกัน นี่ไง เวลาหลวงตาท่านพูด หลวงปู่มันท่านพูดที่เล่นที่จริง แต่เราไม่มีเล่น เราจริงตลอด คือฟังแล้วจับอัดไว้เลย

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาในพระไตรปิฎก เราเปิดอ่าน อะไรที่มันกินใจใจนะ ไอ้โฮ! มันจะมาพูดบ่อย ทีนี้พูดบ่อย มันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันอยู่ในพระไตรปิฎก เอ็งก็ไปเปิดดูเอาสิ ค้นเอาบ้าง จะเขียนมาถาม ถามมาเลย อะไรของเอ็ง เปิดในพระไตรปิฎกนั่นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน ไอ้ที่ว่าดันไฟๆ มันเป็นบาปี้ พระพุทธเจ้าเป็นคนพูดเอง สังคมโลกนี้มีแต่ความทุกข์ ทุกคนมีแต่บ่นกันว่าร้อนๆ ท่านเป็นธรรมมาธิษฐาน ท่านเป็นธรรมมาธิษฐานไป

ไฉนนี่บอกว่า ไฉโฮ! ดุ้นไฟไซ้ใหม่ เตียวไปการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ดับแหม่งให้หมดเลยไฟนะ มันจะได้ไม่ร้อน มึงก็บ้าอีกนะ ไปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเลย ไปถึงก็ดับหมด ดับเครื่องหมดเลย มันไม่มีไฟแล้ว ทีนี้ชาวไทยถึงเป็นพระอรหันต์หมด นิพพานหมดเลย เพราะดับไฟหมดแล้ว ไปดับที่ไฟฟ้าฝ่ายผลิต

มันเป็นธรรมมาธิษฐาน คำว่า “ธรรมมาธิษฐาน” พลังงานของคน ในร่างกายของมนุษย์มันมีจิต จิตคือพลังงาน พลังงาน พลังงานมันขับเคลื่อนอยู่ในร่างกายเรา ถ้าขับเคลื่อนอยู่ในร่างกายนี้มันก็มีชีวิตอยู่ไซ้ใหม่ แล้วพอมีชีวิตอยู่แล้วทุกคนก็ทุกข์ไซ้ใหม่ ทุกข์ทั้งนั้นนะ ทีนี้ทุกข์เขาเกิดมาแล้วก็บ่นว่าร้อนๆ ก็บ่นว่าทุกข์ๆ ไร แต่ในคราวหนึ่งมีบุรุษที่เป็นผู้ฉลาดได้ทิ้งดุ้นไฟนั้นแล้ว

ทิ้งดุ้นไฟ ท่านพิจารณาของท่านที่โคนต้นโพธิ์นั้นไง บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ นี่ได้ชำระล้างกิเลสในใจของท่านแล้ว ท่านได้ทิ้งดุ้นไฟของท่านแล้ว ท่านถึงเข้าใจหมดใจว่าชีวิตมนุษย์มันเป็นอย่างไร ถึงได้มาเตือนพวกเรานี่ไง เพราะท่านได้ทิ้งดุ้นไฟของท่านแล้ว ท่านได้ทิ้งกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของท่านแล้ว ท่านก็มาเตือนเราอยู่ คำว่า “เตือน” ก็คือธรรมและวินัย คำว่า “เตือน” ก็คือสั่งสอนเรา คำว่า “เตือน” ก็คือพยายามตอกย้ำสอนพระนี่ นี่เตือน

ทุกคนบ่นว่าร้อนๆ

ก็ทิ้งมันสิ เอ็งทุกข์ๆ ก็ทิ้งมันสิ

แล้วในภาษาทางโลกนะ เขาก็บอกว่า “ที่ไหนมีทุกข์ เราก็ติ้งมันซะก็จบไป”

กูอยากคู่มึงทิ้งอย่างไร

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านประพาศปฏิบัติของท่านจบแล้ว ทีนี้เวลาท่านเทศนาว่าการท่านก็เป็นธรรมมาธิษฐาน ท่านก็เปรียบเทียบไป เปรียบเทียบถึงความรู้สึกของท่าน เปรียบเทียบ มันก็เหมือนครูบาอาจารย์เราเวลาท่านเทศน์ ธรรมของท่านในใจของท่านมันเป็นความรู้เฉพาะตน เวลาท่านจะเทศนาว่าการแต่ละกัณฑ์ๆ ท่านก็เปรียบเทียบออกมาเป็นธรรมมาธิษฐานให้เราเห็นเป็นรูปธรรมไซ้ใหม่ว่าเราจะเดิน ๑ ๒ ๓ ๔ อย่างไร เราจะประพาศปฏิบัติกันอย่างไร แล้วทำแล้ว ครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้ ครูบาอาจารย์ของเราสำคัญสำคัญอย่างนี้ เพราะท่านมีคุณธรรมในใจของท่าน ท่านจะเอาความจริงของท่าน เอาธรรมในใจของท่านมาเป็นธรรมมาธิษฐาน แล้วพยายามจะบอกเราสอนเราให้เห็นเป็นรูปธรรม ให้เห็นเป็นจิ้งหะจะโคนการก้าวเดินไป

เทศน์แต่ละกัณฑ์ๆ ก็เป็นอย่างนี้ เริ่มต้นตั้งแต่ทำความสงบของใจเข้ามา โสดาปัตติ มรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันเป็นขั้นตอนของมันอย่างนี้ แต่คนฟัง ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่รู้เรื่องหรอก ไม่รู้เรื่องเพราะ มันยังไม่เป็นไง

แต่ถ้าเป็นแล้ว เราพูดบ่อย เวลาหลวงตา เราอยู่ที่บ้านตาด บางคราวที่เวลาท่านเทศน์ หลวงปู่ลีท่านเข้ามา เวลาเทศน์จบ เราก็นั่งอยู่นั่นนะ ท่านถามหลวงปู่ลีไป “ลีเนาะ ลีเนาะ” เพราะอะไร เพราะหลวงปู่ลีเป็นพระอรหันต์ ท่านก็เป็นพระอรหันต์ แล้วเวลาท่านเทศน์ออกไป พระอรหันต์ฟังอยู่ ทำไมพระอรหันต์จะไม่รู้ แล้วคนที่รู้ด้วยกันท่านถึงส่งซิกกันสององค์ไป “ลีเนาะ ลีเนาะ”

เวลาท่านเทศน์ เราก็นั่งอยู่นั้น เราไม่รู้จัก เนาะๆ อะไรกันหรอก แต่เราสนใจนะ เราจับ ตาดูตลอด จับตาดูว่า หนึ่ง หลวงตา เราเชื่อมั่นว่าท่านเป็นพระอรหันต์ แล้วเราก็เชื่อด้วยว่า หลวงปู่ลีเป็นพระอรหันต์

เวลาหลวงตาท่านเทศน์บนศาลานั้นนะ ในเทพคองจะมีบ้าง จะมีเวลาท่านเทศน์ จบหรืออะไร ท่านจะถามหลวงปู่ลีเลย “ลีเนาะ ลีเนาะ” คือธรรมเป็นอย่างนี้เนาะ แบบ ว่ามันอันเดียวกัน มันฟังแล้วมันกลมกลืนนะ มันกลมกลืน มันซึ่งใจ มันสัมผัส

แต่ไอ้พวกที่นิ่งหัวโตๆ อยู่ไม่รู้เรื่องหรอก แต่รู้กันสององค์ ท่านกับหลวงปู่ลี ไอ้พวกนิ่งหัวโตๆ นี่เทศน์ให้มันฟังแล้วให้มันไปทำ ให้มันทำให้ได้ ไอ้พวกนี้ให้ทำให้ได้ เรานั่งฟังท่านเทศน์นะ นี่พูดถึงว่าเวลาธรรมาธิษฐานไป

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า ถ้าจะอธิบายเป็นคั่งเป็นแคว มันเป็นหัวข้อ แล้วมันก็ขยายความ อยู่ที่ มุมมอง อยู่ที่ความสัมพันธ์ อยู่ที่ทัศนคติ เขาเรียกจริตนิสัย ใครชอบใครไม่ชอบ ใครดูดีไม่ดูดี ถ้าดูดีแล้วมันก็จะประโยชน์ที่เวลาอ่านพระไตรปิฎก

ที่เราพูดๆ ส่วนใหญ่เราเก็บตก เก็บมาจากหลวงปู่มัน จากหลวงตา จากครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม เวลาเป็นธรรมมันพูดมามันจะมีเนื้อหาสาระ หลวงตาท่านจะบอกเลย คนที่มีจะพยายามพูดเฉไฉอย่างไรมันก็มีธรรมบวกรมาด้วย แต่คนที่ไม่มีจะพูดให้มันมีมูลค่าขนาดไหนมัน ก็ไม่มี แต่ถ้าคนมันมีนะ พูดอย่างไรก็มี

ทีนี้เราไปอ่านพระไตรปิฎก เวลาอะไรที่มันสะกิดใจ มันกินใจ ก็เก็บมาพูดไป เก็บมาพูด ให้มันเป็นธรรมาธิษฐาน

นี่พูดถึงว่า ดูนไฟมันคืออะไร

คุ่นไฟมันก็คือกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แล้วมีหลานของกิเลส มีลูกกิเลส มีพ่อกิเลส มีปู่กิเลส

หลวงปู่บุดดาท่านพูด “พญามารไม่มีครอบครัว พญามารตัวผู้ไม่มีครอบครัว แต่ลูกเป็นหางเลย” เป็นคำพูดของหลวงปู่บุดดา

หลวงปู่บุดดาเวลาท่านพูดอะไรนี่เกร็ดเยอะมาก ถ้าของจริง ของจริงจะเป็นอย่างนั้นนะ หลวงปู่บุดดาท่านก็พูด โอ้โฮ! ใช้ได้เลยนะ ถ้ามันมี พูดอะไรมันจะมีออกมา พอมีออกมา เราพูดแล้วแบบว่ามันมีเกร็ด มันมีอะไรที่เป็นประโยชน์ แล้วมันจะได้ประโยชน์อันนั้น

ไฉนนี่พูดถึงว่า คุ่นไฟเนาะ จบแล้วนะ ให้ไปเปิดในพระไตรปิฎก แล้วถ้ามันจะไปอยู่ในธรรมบทเยอะ ถ้าธรรมบท เพราะว่าธรรมบทมันเป็นการเรียงความทางวิชาการ พวกที่เรียนมหาวิทยาลัยจะทำเรียงความส่ง ถ้าอันไหนเรียงความดี เขาจะมาเก็บรวบรวมไว้อยู่ในธรรมบท ในธรรมบทนั่นแหละ นั่นนะคือการขยายความ เกร็ดธรรมะของพระพุทธเจ้านี้แหละ

นี่ก็เหมือนกัน นี่เราก็อ่านของเรามา เราก็ดูแลมา แล้วอันไหน เหมือนวิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์อันไหนดี ๆ ทางวิชาการเขาจะถือว่าให้คนเขาไปศึกษา ไฉนนี่ก็เหมือนกัน เรียงความพวกมหามันจะไปรวบรวมอยู่ในธรรมบท ถ้าธรรมบทที่เขาเอามาอ่านกันมันขยายความมา อันนี้มันเป็นธรรมาธิษฐาน จบ

ถาม : เรื่อง “มโนกรรม”

กราบนมัสการอาจารย์ที่เคารพ เกตุกรรมผมเป็นชาวโพธาราม แต่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด และได้เริ่มรู้จักวัดสันติพุทธารามเมื่อประมาณ ๓ ปีที่ผ่านมา จะพาบิดามารดามาใส่บาตร ฟังธรรม และฟังธรรมหลวงพ่อดตอบปัญหาเกือบทุกครั้งทีกลับมาบ้าน ผมได้ฝึกหัดภาวนามาสักระยะหนึ่ง นั่งสมาธิประมาณหนึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง แล้วก็ออกมาทำงาน และก็เข้านอน โดยอาศัยการนับลมหายใจดังนี้ หายใจเข้า หายใจออก นับหนึ่ง หายใจเข้า หายใจออก นับสอง นับไปเรื่อย ๆ จนถึงสิบ ก็มานับหนึ่งใหม่อีกครั้ง จนสักพักก็ทำความรู้สึกเฉพาะลมหายใจที่ปลายจมูกโดยไม่นับอีกต่อไป กระผมมีเรื่องที่จะเรียนถามหลวงพ่อดังนี้

๑. เมื่อผมภาวนาตามวิธีที่เล่ามาแล้ว ในบางครั้งจะเห็นเหมือนความรู้สึกบางอย่างกำลังกระเพื่อม กำลังจะผุดออกมาจากความคิด ผมจะบอกตัวเองทันทีว่าไม่เอาๆ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา จนใจยอมรับ ไม่ปรุงต่อไป แต่ก็ตั้งใจดูลมที่ปลายจมูกต่อไป แต่ในบางครั้งก็จะปล่อยใจให้คิดแล้วใช้สติระลึกตามไปจนจบเรื่อง และก็กลับมาดูลมหายใจต่อ ผมมีความสงสัยว่า ถ้าหากเรื่องที่ผมตามดูไปเป็นอกุศล และมีสติระลึกอยู่ว่ากำลังดูความคิดอกุศลนั้น ในขณะที่นั้น จะถือว่าผมทำบาปทางใจหรือมโนทุจริตหรือเปล่าครับ

๒. ระหว่างการดูความคิดเฉยๆ เอาสติตามรู้ตั้งแต่เริ่มเกิดจนจบเรื่อง แล้วการเอาความคิดที่เกิดขึ้นมาแยกแยะหาเหตุผลจนใจยอมรับ วางความคิดลง สามารถใช้ได้ ๒ วิธีหรือเปล่าครับ แล้วพอความคิดมันหยุดได้ ก็กลับมาดูลมหายใจต่อเนื่องหรือตั้งใจรอความคิดใหม่ที่จะเกิดขึ้นครับ ขอบพระคุณ

ตอบ : อันนี้พูดถึงนะ การภาวนานะ ถ้าการภาวนา ลมหายใจเข้านี่ก็พูด ลมหายใจออกนี่ก็ได้ออกนี่ก็ได้ออก ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก นับหนึ่งก็ได้ การนับเป็นอุบายทั้งหมด ทำสิ่งใดก็ได้ให้จิตมันสงบเข้ามา

การว่าจิตสงบเข้ามา เริ่มต้น คำถามเมื่อคืนนี้เขาถามไปร้อยแปดพันเก้า แต่เวลาครูบาอาจารย์ของท่านจะให้ประพฤติปฏิบัติ ท่านต้องกลับมาตรงนี้ กลับมาตรงหายใจเข้านี่ก็พูดหายใจออกนี่ก็ได้ออก เพราะท่านต้องการให้ทำความสงบของใจก่อน ถ้าใจเราสงบแล้ว คำว่า “ใจสงบ” พอใจสงบแล้วมันเป็นอิสระ พออิสระแล้ว ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมามันจะเข้าสู่โลกุตตรธรรม

แต่ถ้าเรามีความรู้สึกสำนึกสำนึก จิตใจเราก็สลายใจ เราไม่เครียด เราก็คิดได้ อันนี้เขาเรียกว่าโลก โลก หมายความว่า มันมีกิเลสของเรา คือมีตัวตนของเราเข้มขัน มีตัวตนของเราเข้มขัน เราคิดสิ่งใดเราจะคิดด้วยตัวตนของเรา แต่พอจิตสงบแล้ว ตัวตนของเรามันเบาบางลง พอตัวตนของเราเบาบางลง ถ้ามันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นโดยสังขารธรรม ถ้าเกิดขึ้นโดยสังขารธรรม มันจะเป็นภาวนามยปัญญา

ทำไมถึงต้องทำความสงบของใจ ทำไมถึงต้องทำความสงบของใจ ก็มันก็คิดได้อยู่แล้ว ทำไมคิดไม่ได้ เราก็พิจารณากาย

มันคิดได้ๆ แต่เวลาถ้ามันภาวนาจริงๆ เข้าไปแล้วมันเป็นจินตนาการนะ มันเป็นเรื่องวิปัสสนา มันจะไม่เป็นการฆ่ากิเลส แต่ถ้าบอกจะไม่ให้มันมีเลย เห็นไหม คนเราก็มีความคิดใจ คนเรามีความรู้สึกนึกคิดนะ พอจะพูดอะไร มันก็ทำไม่ได้หรอก ถ้าทำไม่ได้ขึ้นมา ถ้าความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้เราตามความคิดไป เขาเรียกว่าปัญญาอบรมสมาธิเหมือนกัน ถ้าปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาก็เพื่อความสงบของใจ

ไฉนก็เหมือนกัน ถ้าเราหายใจเข้า หายใจออก นับหนึ่งก็ได้ เพื่อความสงบ ถ้ามันสงบนะ

ทำไมต้องความสงบ

เพราะจริงๆ แล้วเราก็ต้องหาความสุข ความสงบ ความระงับในใจเราเนี่ย เราใช้ปัญญาๆ ไป เวลามันถอดมันถอนไปแล้ว เวลามันสำรอกมันคายออกไปแล้ว มันก็สงบของมัน สงบโดย

ว่างเปล่า สงบโดยมีสติปัญญาที่ดูแลหัวใจของตนด้วย มันไม่มีกิเลสมาผูกแหยง ใ้คนี่พูดถึงขั้นของวิปัสสนานะ

แต่ขั้นของสมาธิ เราพยายามทำความเข้าใจของใจเข้ามา อย่างที่ทำมานี้ เห็นใหม่ เป็นคนที่มีวาสนาใจ ถ้าเป็นคนไม่มีวาสนานะ “ผมเป็นชาวโพธารามครับ ผมไปทำมาหากิน ผมร่ำรวยครับ ผมออกไปข้างนอก ผมจะได้รับการยกย่องสรรเสริญจากสังคมครับ” มันไปนุ่นเลย

“ผมเป็นชาวโพธารามครับ แล้วผมกลับมาที่วัด”

เออ! ยังมีวาสนาหน่อยหนึ่ง เพราะกลับมาที่วัดแล้วมีค่ามากเลย เพราะมันเป็นวัดหัวใจของเราใจ วัดหัวใจเรามันกว้างมันแคบขนาดไหนใจ การมาวัดมาวามาเพื่อมาศึกษาวิเคราะห์ตัวตนของเราเองใจ

ถ้าไปข้างนอกไร้สาระ ไร้สาระมาก เพราะคนที่มีศักยภาพมากมายมหาศาลเขากำลังเดินไปสู่เชิงตะกอนกันทั้งนั้น เขากำลังเดินไปสู่ความตายกันทั้งนั้น ไม่มีใครได้สมบัติอะไรเลย แต่เราเข้ามาวัดๆ มาวัดหัวใจกว้างแคบนี้ เราจะได้ตัวตนของเรา

มาวัดๆ ใ้คนที่บอกมาวัดแล้วไม่ได้อะไรเลย นั่นเป็นความคิดของเขา แต่ถ้าความคิดของเรา เราเป็นชาวโพธารามครับ แล้วก็มาวัดครับ แล้วหัดปฏิบัติครับ แล้วพอปฏิบัติแล้วมันมีความสงสัย ถ้ามีความสงสัย ถ้าจิตสงบแล้ว เวลามันสงบแล้ว มันมีความคิดผุดขึ้น เขาบอกว่าไม่เอาๆ ไม่ใช่ของเรา

อันนี้มันเป็นขั้นของสมถะ คือมันรู้มันเห็นของมัน ไม่เอาต่างๆ มันก็เหมือนกับความรู้สึกเรามีอารมณ์ความรู้สึก แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้น เห็นใหม่ ถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันเห็น พอมันจะเกิดขึ้น ที่บอกไม่เอาๆ มันจับได้ แล้วมันพิจารณาของมันได้

ฉะนั้น บางทีเราก็ปล่อย ปล่อยแล้วถ้ามันมีความสงสัยเกิดขึ้น มีอกุศลเกิดขึ้น แล้วเรามีความรู้สึกไปอย่างนี้ เราตามความรู้สึกอันนั้นไป มันจะถือว่าเป็นบาปหรือไม่

ถ้ามันดับได้ เขาเรียกว่า ถ้าอย่าคิดอย่าทำมันจะเป็นจิตเป็นนิสัย เขาบอกว่าเป็นมโนทุกจริต มันจะเป็นมโนกรรม ถ้าเรายับยั้งได้ไง ถ้าเรายับยั้ง มันมีวิธีการยับยั้ง วิธีการที่จะทำมหาศาลเลย ฉะนั้น ถ้าเรายับยั้งได้ เราทำได้ เพราะเราต้องการความสงบของใจเท่านั้น เราไม่ต้องการสิ่งอื่นใหม่ เราทำของเราได้

แล้วถ้ามันจะเป็นเวรเป็นกรรมใหม่

เวลามันทำความผิด ความชั่วอย่างอื่นเยอะเยาะเลย มันบอกไม่เป็นเวรเป็นกรรม เวลา มันจะภาวนา มันไปรู้ไปเห็นเข้า มันจะเป็นเวรเป็นกรรม

มันจะเป็นเวรเป็นกรรมก็กรรมดี กรรมดีคือรู้เท่าความรู้สึกของเรา กรรมดีคือ เราตามความรู้สึกของเราทัน นี่มันพิจารณาได้ มันทำของเราได้ อันนี้เป็นประโยชน์หมด

จะบอกว่าเป็นกรรมทั้งหมด กรรมดีก็มี กรรมดีคือกำลังจะภาวนาอยู่เนี่ย กำลังทำคุณงามความดีอยู่เนี่ย นี่กรรมดี เราจะบอกว่า ทำต่อเนื่องไปๆ มันจะพัฒนาการวิวัฒนาการของมัน พัฒนาการของมันดีขึ้นๆ เดี่ยวจะรู้เองว่า อ้อ! ของแค่นี้เอง ตอนนี้อยู่วิตกกังวลอยู่

“๒. ระหว่างที่ความรู้สึกคิดเฉยๆ อยู่เนี่ย ตามรู้ไปถึงเวลามันจบสิ้นไปแล้ว เวลาความคิด มันเกิดขึ้นมันแยกแยะหาเหตุหาผลจนมันยอมรับ แล้ววางลงได้ สามารถทำได้ ๒ วิธีหรือไม่”

ได้ ทำได้ ๒ วิธี ทำเพื่อประโยชน์กับตัวเองไง ใจที่พุทโธๆ พุทโธหายใจเข้าก็ได้ แล้วเวลาที่ว่าเวลาความรู้สึกนึกคิดมันขึ้นมา เราจับของมันได้ พอจับได้ เราก็ใช้สติปัญญาของเรา พิจารณาจนมันจบเป็นเรื่องๆ ไป แล้วมันวางได้ๆ อันนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ทำต่อเนื่องไปๆ ถ้าทำต่อเนื่องไปมันจะเห็นใจ มันจะเห็นตรงไหนรู้ใหม่ มันจะเห็นว่าเราทำได้

เหมือนคนที่มีสติมีปัญญามันเจอปัญหาสิ่งใดมันแก้ไขได้หมด นี่ก็เหมือนกัน พอเราทำได้ เราเคยทำได้แล้ว เราแก้ไขได้แล้วนะ เราแก้ไขเพราะอะไร เพราะมันวางๆ วางแล้วมันจะได้ อะไรละ วางแล้วมันก็ได้ความอิสระใจ วางแล้วมันก็ได้จิตที่เป็นอิสระ จิตที่เป็นสัมมาสมาธิ แล้วทำบ่อยๆ เข้า หัดทำอย่างนี้

“ทำไมต้องทำบ่อยๆ ก็ทำแล้วมันรู้แล้ว”

ทำแล้วรู้แล้ว มันก็เป็นอดีตไปแล้ว มันเป็นงานที่เราผ่านมาแล้ว แต่เวลาพลังงานเราต้องรักษาไว้ ไม่อย่างนั้นมันระเหยไปหมด นี่ก็เหมือนกัน จิตที่มันจะสงบมันต้องมีเหตุรักษาดูแลมัน ใจ ถ้าดูแลมัน เราทำบ่อยๆ ครั้ง จิตมันสงบมันคง สงบจนดีขึ้น ดีขึ้นต่อไปมันเหมือนกับจากเด็ก กลายเป็นผู้ใหญ่ กลายเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ คงความรู้ ผู้คงแก่เรียน มันจะรักษาได้ง่ายขึ้น

เราฝึกหัดอย่างนี้จนชำนาญ แล้วถ้ามันชำนาญแล้วถ้ามันไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม อันนั้นมันเป็นการฝึกหัดใช้ปัญญาในอีกแขนงหนึ่ง ถ้าอีกแขนงหนึ่ง เราทำตอนนั้นจะเป็นประโยชน์ตอนนั้น

นี่พูดถึงว่า เวลาปฏิบัติไง เวลาปฏิบัติ คำว่า “ดุ้นไฟๆ” ถ้าดุ้นไฟๆ มันจะไปเอาที่ผลเลย
ไง แต่ย้อนกลับมาแล้วมันก็มีโมกกรรมนี่ มันก็ต้องมีการประพฤติปฏิบัติ มันจะไปว่า ทิ้งดุ้นไฟ
อย่างไร วิธีการทำอย่างไร เวลาจบสิ้นอย่างไร

พอจบสิ้นอย่างไร มันก็เป็นมหาบุรุษผู้ที่ได้ทิ้งดุ้นไฟนั้นแล้ว แล้วมาเตือนพวกเราว่า
ร้อนๆ ให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น มันมีวิธีการ มีการกระทำ ไม่ใช่ไปศึกษาเฉพาะเจาะจงแล้วก็เขียนมาถาม
อย่าเขียนมาอีกนะ เขียนมาคราวนี้เผาทิ้งเลย เอวัง